

อนุสัญญา

ว่าด้วย

สถานะของ

บุคคลไร้รัฐ

บทบัญญัติแห่งอนุสัญญา
ว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954

และ
คำนำ
โดย สำนักงาน
ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ

คำนำ

โดย สำนักงาน
ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ
(UNHCR)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้จัดการประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Conference of Plenipotentiaries) ในปี ค.ศ. 1951 เพื่อร่างสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้รัฐ และได้มีการรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย (Convention relating to the Status of Refugees) ในปีเดียวกัน ในขณะที่การเจรจาระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องการคุ้มครองบุคคลไร้รัฐยังไม่สิ้นสุด จนกระทั่งได้มีการรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ (Convention relating to the Status of Stateless Persons) เมื่อวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1954 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1960 โดยกำหนดกรอบการให้ความคุ้มครองระหว่างประเทศ และมีการรวบรวมสิทธิต่างๆ ของบุคคลไร้รัฐที่ครอบคลุมมากที่สุดในระดับสากล

เนื้อหาในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 ที่มีความสำคัญต่อกฎหมายระหว่างประเทศคือ การนิยามคำว่า “บุคคลไร้รัฐ” ซึ่งหมายถึง “บุคคลที่ไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นคนสัญชาติของรัฐใดเลยภายใต้ผลบังคับแห่งกฎหมายของรัฐนั้น” และได้ระบุมาตรฐานการปฏิบัติขั้นพื้นฐานต่อบุคคลไร้รัฐที่มีคุณสมบัติตามคำนิยาม โดยระบุให้บุคคลไร้รัฐมีสิทธิเช่นเดียวกับคนที่ถือสัญชาติในเรื่องเสรีภาพในการนับถือศาสนาและการศึกษาของบุตรหลานของพวกเขา และให้ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคนต่างชาตินิสิตอื่น ๆ เช่น สิทธิในการเข้าร่วมสมาคม สิทธิในการจ้างงาน เป็นต้น

ในการที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่มั่นคงอันส่งผลกระทบต่อบุคคลไร้รัฐ และช่วยแก้ปัญหาที่พวกเขาเผชิญในชีวิตประจำวันนั้น อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 ส่งเสริมสิทธิด้านเสรีภาพในการเดินทางของบุคคลไร้รัฐที่พำนักอยู่ในอาณาเขตโดยชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดให้รัฐต้องออกเอกสารประจำตัวและเอกสารเดินทางให้แก่บุคคลดังกล่าว อีกทั้งยังห้ามการขับไล่บุคคลไร้รัฐซึ่งพำนักอยู่ในอาณาเขตโดยชอบด้วยกฎหมายของรัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญา เนื่องจากการคุ้มครองบุคคลไร้รัฐไม่ใช่การทดแทนการมีสัญชาติ อนุสัญญานี้จึงกำหนดให้รัฐอำนาจ

* เอกสารฉบับนี้ใช้คำว่า “ไร้รัฐ” (statelessness) แทนคำว่า “ไร้รัฐไร้สัญชาติ” แต่ยังคงความหมายครอบคลุมตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 และอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. 1961 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวและบริบทสากล

ความสะดวกรในการผสมกลมกลืนและการแปลงสัญชาติของบุคคลไร้รัฐ อย่างไรก็ตามก็
อนุสัญญาไม่ให้นำมาใช้ต่อบุคคลซึ่งมีเหตุผลอันหนักแน่นในอันที่จะทำให้พิจารณาได้ว่า
บุคคลนั้นได้ประกอบอาชญากรรมต่อสันติภาพ อาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมต่อ
มนุษยชาติ หรืออาชญากรรมร้ายแรงที่ไม่ใช่อาชญากรรมการเมือง ภายนอกประเทศที่
ตนพำนักอยู่ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951

ตั้งแต่การก่อตั้งของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR)
เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1951 เป็นต้นมา UNHCR ได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือ
ผู้ลี้ภัยที่ไร้รัฐด้วย แต่หลังจากที่อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 และ
อนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. 1961 มีผลบังคับใช้แล้วนั้น UNHCR ได้รับ
มอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการให้ความช่วยเหลือบุคคลไร้รัฐที่มีได้เป็นผู้ลี้ภัย
ด้วย ในฐานะที่เป็นบุคคลในความห่วงใยอีกกลุ่มหนึ่งอย่างชัดเจน โดยผลดังกล่าวนี้มี
ที่มาจากมติและข้อสรุปต่างๆ จากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ซึ่งจะต้อง
ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการบริหารโครงการของข้าหลวงใหญ่ (Executive
Committee of the High Commissioner's Programme) ในกรณีนี้ UNHCR จึงมี
หน้าที่ในการระบุน บังคับ และลดภาวะไร้รัฐ รวมถึงการส่งเสริมการคุ้มครองบุคคล
ไร้รัฐด้วย

ในปัจจุบัน อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 มีความ
สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้คนนับล้านทั่วโลกยังคงเผชิญกับความยากลำบากด้วย
เหตุของความไร้รัฐ อย่างไรก็ตาม มีรัฐจำนวนไม่มากที่เป็นภาคีอนุสัญญานี้ ดังนั้น
ภายใต้การเรียกร้องของข้าหลวงใหญ่ (High Commissioner) เพื่อยุติภาวะไร้รัฐให้หมด
ไปภายในปี ค.ศ. 2024 UNHCR มุ่งมั่นที่จะสานต่อความพยายามในการสนับสนุนให้
รัฐเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับความไร้รัฐทั้งสองฉบับ โดยอนุสัญญาว่าด้วย
สถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. 1954 นี้ ได้เสนอทางออกในการแก้ไขปัญหาแก่รัฐที่จะ
ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของบุคคลไร้รัฐ ในลักษณะที่ประกันความปลอดภัย
และศักดิ์ศรีของบุคคลดังกล่าวจนกว่าสถานการณ์ของพวกเขาจะได้รับการแก้ไข
ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่วาทบัญญัติของอนุสัญญานี้ได้รับการรับรู้อย่างกว้างขวาง
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เข้าร่วมกับ UNHCR เพื่อส่งเสริมการภาคยานุวัติ
อนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อให้สถานการณ์ของบุคคลไร้รัฐทั่วโลกได้รับการแก้ไข

ข้อมูลเกี่ยวกับการภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคล
ไร้รัฐ ค.ศ. 1954 อนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. 1961 รวมทั้งรายละเอียด
ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถหาดูได้จาก UNHCR หรือที่เว็บไซต์ Refworld ของ UNHCR
ที่ www.refworld.org/statelessness.html

เจนีวา พฤษภาคม ค.ศ. 2014

อนุสัญญา

ว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ

อารัมภบท

บรรดาอัครภาคีผู้ทำสัญญา

ตามที่ กฎบัตรสหประชาชาติพร้อมทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 ได้ยืนยันหลักการที่ให้มนุษย์ได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

ตามที่ สหประชาชาติได้แสดงความห่วงใยอย่างมาก เกี่ยวกับบุคคลไร้รัฐในหลายโอกาส และพยายามให้บุคคลไร้รัฐได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ตามที่มีเพียงบุคคลไร้รัฐซึ่งเป็นผู้ลี้ภัยด้วยเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครองโดยอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1951 และยังมีบุคคลไร้รัฐจำนวนมากที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญานี้

ด้วยเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะกำหนดและปรับปรุงสถานะของบุคคลไร้รัฐด้วยข้อตกลงระหว่างประเทศ

ได้ตกลงกัน ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 : หมวดทั่วไป

มาตรา 1

นิยามของคำว่า “บุคคลไร้รัฐ”

1. ตามจุดมุ่งหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ คำว่า “บุคคลไร้รัฐ” หมายถึง บุคคลที่ไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นคนสัญชาติของรัฐใดเลยภายใต้ผลบังคับแห่งกฎหมายของรัฐนั้น
2. อนุสัญญาฉบับนี้ไม่ใช่
 - (i) ต่อบุคคลที่ขณะนี้ได้รับความคุ้มครองหรือความช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานขององค์การสหประชาชาตินอกจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติตราบเท่าที่ยังได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือนั้น
 - (ii) ต่อบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานผู้มีอำนาจของประเทศซึ่งพวกเขาได้พำนักในฐานะที่มีสิทธิและหน้าที่เยี่ยงผู้ถือสัญชาติของประเทศนั้น
 - (iii) ต่อบุคคลซึ่งมีเหตุผลอันหนักแน่นในอันที่จะทำให้พิจารณาได้ว่า
 - (a) บุคคลนั้นได้ประกอบอาชญากรรมต่อสันติภาพ อาชญากรรมสงครามหรืออาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามที่บัญญัติไว้ในกรรมสารระหว่างประเทศต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้
 - (b) บุคคลนั้นได้ประกอบอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งไม่ใช่อาชญากรรมการเมืองภายนอกประเทศที่ตนพำนักอยู่ก่อนที่ประเทศนั้นจะยอมรับตนเข้าอาณาเขต
 - (c) บุคคลที่มีความผิดในการละเมิดวัตถุประสงค์และหลักการขององค์การสหประชาชาติ

มาตรา 2

พันธะโดยทั่วไป

บุคคลไร้รัฐทุกคนมีหน้าที่ต่อประเทศที่ตนเข้ามาอยู่ในอาณาเขต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับรวมทั้งมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชน

มาตรา 3

การไม่เลือกปฏิบัติ

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องนำบทบัญญัติของอนุสัญญานี้มาใช้แก่บุคคลไร้รัฐโดย ปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา หรือประเทศต้นทาง

มาตรา 4

ศาสนา

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐภายในอาณาเขตของตนอย่างน้อย เท่าเทียมกับที่ปฏิบัติต่อคนสัญชาติของตนในเรื่องเสรีภาพการประกอบกิจกรรมทาง ศาสนาและเสรีภาพการให้การศึกษาด้านศาสนากับบุตรหลาน

มาตรา 5

สิทธิอื่นๆ นอกเหนือจากอนุสัญญานี้

ให้ถือว่าไม่มีสิ่งใดในอนุสัญญานี้ที่ลิดรอนสิทธิและผลประโยชน์ที่บุคคลไร้รัฐได้รับจาก รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา นอกเหนือจากที่กำหนดในอนุสัญญานี้

มาตรา 6

ข้อความ "ในสถานการณ์เช่นเดียวกัน"

เพื่อประโยชน์ของอนุสัญญานี้ ข้อความ "ในสถานการณ์เช่นเดียวกัน" หมายถึง เงื่อนไขใดๆ (รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาและเกี่ยวกับการเข้ามาหรือการพำนัก) ที่กำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามเป็นการเฉพาะเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่เกี่ยวข้อง แม้ว่า บุคคลนั้นไม่ได้เป็นบุคคลไร้รัฐก็จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว โดยยกเว้นเงื่อนไขที่ไม่ สามารถปฏิบัติได้ ด้วยเหตุแห่งสภาพความเป็นบุคคลไร้รัฐ

มาตรา 7

ช้อยกเว้นจากภาวะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไว้รัฐเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวโดยทั่วไป ยกเว้นว่า อนุสัญญานี้มีข้อกำหนดที่ให้ประโยชน์มากกว่า
2. ภายหลังจากการพำนักเป็นระยะเวลาสามปี ให้บุคคลไว้รัฐทุกคนได้รับสิทธิยกเว้นจากการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติในทางนิติบัญญัติในอาณาเขตของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา
3. ในกรณีที่ไม่มีภาวะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาแต่ละแห่งจะต้องคงปฏิบัติต่อบุคคลไว้รัฐตามสิทธิและเสรีภาพที่พวกเขาพึงมีอยู่แล้ว นับแต่วันที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้ต่อรัฐนั้น
4. ในกรณีที่ไม่มีภาวะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องพิจารณาอย่างเป็นคุณในอันที่จะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อบุคคลไว้รัฐ ในสิทธิและประโยชน์ที่นอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ตามวรรค 2 และ 3 และเพื่อขยายช้อยกเว้นจากภาวะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อบุคคลไว้รัฐที่ไม่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่ไว้ในวรรค 2 และ 3 ของอนุสัญญาฉบับนี้และต่อสิทธิและประโยชน์ที่อนุสัญญาฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติไว้

มาตรา 8

การยกเว้นจากมาตรการพิเศษ

สำหรับมาตรการพิเศษที่อาจใช้กับบุคคล ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ของคนสัญชาติหรือของผู้อยู่ที่เคยเป็นคนสัญชาติของรัฐต่างประเทศนั้น รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องไม่ใช้มาตรการดังกล่าวกับบุคคลไว้รัฐ ด้วยเหตุที่เขาเคยถือสัญชาติของรัฐอื่นเป็นอยู่เพียงอย่างเดียว รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาที่บทบัญญัติของกฎหมายตนไม่ให้ใช้หลักการทั่วไปที่อยู่ในมาตรานี้ ให้รัฐนั้นให้การยกเว้นที่เป็นคุณแก่บุคคลไว้รัฐดังกล่าว ตามความเหมาะสม

มาตรา 9

มาตรการชั่วคราว

ไม่มีสิ่งใดในอนุสัญญานี้ห้ามรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ในช่วงเวลาสงครามหรือสถานการณ์อื่นที่พิเศษและร้ายแรงจากการใช้มาตรการชั่วคราวซึ่งพิจารณาว่าเป็นความจำเป็นต่อความมั่นคงของชาติในกรณีของบุคคลนั้นๆ ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาพิจารณาโดยรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาว่า บุคคลนั้นแท้จริงแล้วคือบุคคลไร้รัฐและมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการนั้นต่อบุคคลนั้นเพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของชาติ

มาตรา 10

การให้พำนักอยู่ต่อไป

1. ในกรณีที่บุคคลไร้รัฐต้องพลัดถิ่นโดยการบังคับในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและถูกย้ายไปยังอาณาเขตของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา และพำนักในที่นั้น ให้ถือว่าระยะเวลาที่ถูกบังคับให้พำนักอยู่นั้นเป็นการพำนักในอาณาเขตโดยชอบด้วยกฎหมาย
2. ในกรณีที่บุคคลไร้รัฐต้องพลัดถิ่นโดยการบังคับในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองจากอาณาเขตของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาและได้กลับไปยังอาณาเขตนั้นด้วยวัตถุประสงค์ของการพำนักก่อนการบังคับใช้อนุสัญญานี้ ให้ถือว่าช่วงระยะเวลาการพำนักก่อนหน้าและภายหลังการถูกบังคับให้พลัดถิ่นเป็นช่วงเวลาต่อเนื่องกันเพื่อการได้แก่ตามที่จำเป็นต้องแสดงว่า มีการพำนักที่ต่อเนื่องกัน

มาตรา 11

คนเดินทางที่ไม่มีสัญชาติ

ในกรณีของคนเดินทางที่ไม่มีสัญชาติทำงานในฐานะลูกเรือบนเรือที่ชักธงของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ให้รัฐนั้นพิจารณาด้วยความเมตตาในการตั้งถิ่นฐานบนอาณาเขตและออกเอกสารเดินทางให้หรืออนุญาตเป็นการชั่วคราวให้การเข้าประเทศเป็นการเฉพาะเพื่อเอื้ออำนวยต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่นแก่บุคคลนั้น

หมวดที่ 2 : สถานะทางกฎหมาย

มาตรา 12

สถานะบุคคล

1. สถานะบุคคลของบุคคลไร้รัฐจะขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศแห่งภูมิลำเนาหรือในกรณีที่ไม่มีภูมิลำเนา ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่พำนัก
2. ให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาเคารพต่อสิทธิของบุคคลไร้รัฐที่มีอยู่เดิม ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเกี่ยวกับการสมรส โดยสิทธิดังกล่าวต้องเป็นสิทธิที่กฎหมายของรัฐภาคีให้การรับรองหากว่าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นบุคคลไร้รัฐ และต้องสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติที่กฎหมายของรัฐนั้นกำหนดไว้ ตามความจำเป็น

มาตรา 13

สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

ให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นคุณต่อบุคคลไร้รัฐเท่าที่จะทำได้ในกรณีใดๆ โดยไม่น้อยกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวโดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกันเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์และสิทธิอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องับสัญญาเช่าหรือสัญญาอื่นๆ เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

มาตรา 14

สิทธิในศิลปกรรมและทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

บุคคลไร้รัฐจะต้องได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เขามีถิ่นพำนักประจำเช่นเดียวกับความคุ้มครองที่คนสัญชาติของประเทศนั้นได้รับในด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์หรือตัวอย่างแบบ เครื่องหมายการค้า ชื่อทางการค้า และสิทธิในผลงานทางวรรณคดี ศิลปะและวิทยาศาสตร์ บุคคลไร้รัฐจะต้องได้รับความคุ้มครองในอาณาเขตของรัฐภาคีอื่นๆ แห่งอนุสัญญาที่เขามีถิ่นพำนักประจำเช่นเดียวกับความคุ้มครองที่คนสัญชาติในอาณาเขตของประเทศนั้นได้รับ

มาตรา 15

สิทธิในการเข้าร่วมสมาคม

ในด้านการเข้าร่วมสมาคมและสหภาพแรงงานที่ไม่ได้หวังผลทางการเมืองและผลกำไร รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายในอาณาเขตแดนแห่งรัฐอย่างเป็นคนเท่าที่จะเป็นไปได้ และไม่ว่าในกรณีใด ต้องไม่น้อยกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวในสถานการณ์เดียวกัน

มาตรา 16

การนำคดีขึ้นสู่ศาล

1. บุคคลไร้รัฐจะต้องมีเสรีภาพในการนำคดีขึ้นสู่ศาลในอาณาเขตของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาทุกแห่ง
2. บุคคลไร้รัฐมีสิทธิได้รับผลปฏิบัติจากรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาที่เขาพำนักอยู่เช่นเดียวกับที่รัฐนั้นให้ต่อคนสัญชาติของรัฐในการนำคดีขึ้นสู่ศาล รวมทั้งความช่วยเหลือทางกฎหมายและช้อยกเว้นจากการวางหลักประกัน
3. การปฏิบัติดังได้กล่าวไว้ในวรรค 2 ให้บุคคลไร้รัฐได้รับผลปฏิบัติจากประเทศที่เขามีได้มีถิ่นพำนักประจำ เช่นเดียวกับผลปฏิบัติที่คนสัญชาติได้รับในประเทศที่เขามีถิ่นพำนักประจำ

หมวดที่ 3 : การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้

มาตรา 17

คำตอบแทนจากการจ้างงาน

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายในอาณาเขตแดนแห่งรัฐอย่างเป็นคุณเท่าที่จะเป็นไปได้และไม่ว่าในกรณีใดต้องไม่น้อยไปกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวโดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน ในด้านสิทธิการทำงานเพื่อได้รับค่าจ้าง
2. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องให้การพิจารณาโดยคำนึงถึงปัญหาของบุคคลไร้รัฐในการปรับสิทธิของบุคคลไร้รัฐให้เช่นเดียวกับคนสัญชาติของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลไร้รัฐที่เข้ามาในอาณาเขตตามโครงการจ้างแรงงานหรือภายใต้โครงการแรงงานอพยพ

มาตรา 18

การประกอบกิจการส่วนตัว

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของรัฐอย่างเป็นคุณเท่าที่จะเป็นไปได้และไม่ว่าในกรณีใดต้องไม่น้อยกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวโดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน ในด้านสิทธิการประกอบการทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรมและการพาณิชย์และการจัดตั้งบริษัทการค้าและอุตสาหกรรมของตน

มาตรา 19

การประกอบอาชีพอิสระ

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่พำนักอยู่ในอาณาเขตของตนโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีคุณสมบัติที่หน่วยงานผู้มีอำนาจของรัฐให้การรับรอง และผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพอิสระในกรณีใดๆ ไม่น้อยไปกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวในสถานการณ์เดียวกัน

หมวดที่ 4: สวัสดิการ

มาตรา 20

การปันส่วน

ในกรณีที่มีระบบการปันส่วนซึ่งใช้กับประชากรจำนวนมากและบังคับใช้ในการกระจายสินค้าในช่วงขาดแคลน จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อคนสัญชาติ

มาตรา 21

ที่อยู่อาศัย

ในด้านที่พักอาศัย รัฐบาลที่อยู่ที่ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับ หรือการควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายในอาณาเขตแดนแห่งรัฐอย่างเป็นคุณเท่าที่จะเป็นไปได้และไม่ว่าในกรณีใด ต้องไม่น้อยกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวในสถานการณ์เดียวกัน

มาตรา 22

การศึกษาของรัฐ

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อคนสัญชาติของรัฐในด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน
2. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐอย่างเป็นคุณเท่าที่จะเป็นไปได้และไม่ว่าในกรณีใดต้องไม่น้อยกว่าที่ปฏิบัติต่อบุคคลต่างด้าวโดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน ในด้านการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาระดับพื้นฐาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเข้าถึงการศึกษา การให้การรับรอง ประกาศนียบัตรอนุปริญญาและปริญญาบัตรของสถานศึกษาต่างชาติ การยกเว้นค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียม และการให้ทุนการศึกษา

มาตรา 23

การบรรเทาทุกข์

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อยู่ในอาณาเขตอย่างถูกต้องตามกฎหมายเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อคนสัญชาติของรัฐ ในด้านการบรรเทาทุกข์และความช่วยเหลือสาธารณะ

มาตรา 24

กฎหมายแรงงานและการประกันสังคม

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐที่อยู่ในอาณาเขตอย่างถูกต้องตามกฎหมายเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อคนสัญชาติของรัฐ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- (a) ในกรณีที่ได้รับการกำกับดูแลโดยกฎหมายหรือข้อบังคับหรือเป็นกรณีที่ต้องควบคุมจากหน่วยงานบริหาร: ค่าตอบแทน รวมทั้งเบี้ยเลี้ยงครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งของค่าตอบแทน ชั่วโมงการทำงาน การทำงานล่วงเวลารวันหยุดที่ได้รับค่าแรง ข้อจำกัดในการทำงานที่บ้าน อายุขั้นต่ำของการจ้างงาน การฝึกงาน และการฝึกอบรม การทำงานของสตรีและการทำงานของเยาวชน และการใช้สิทธิประโยชน์ของการเจรจา ต่อรอง
- (b) การประกันสังคม (ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการบาดเจ็บที่เกิดจากการจ้างงาน โรคที่เกิดจากอาชีพ การลาคลอด การเจ็บป่วย การพิการ ความชรา การตาย การว่างงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และในกรณีฉุกเฉินอื่นตามกฎหมายหรือกฎระเบียบภายในประเทศที่ครอบคลุมโดยโครงการประกันสังคม) จะต้องปฏิบัติตามข้อจำกัด
 - (i) อาจมีการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อดำรงสิทธิที่ได้รับแล้วและสิทธิที่จะได้รับเพิ่มเติม
 - (ii) กฎหมายหรือข้อบังคับของประเทศที่พำนักอาจกำหนดการจัดการพิเศษสำหรับผลประโยชน์หรือเงินช่วยเหลือทั้งหมดหรือบางส่วนจากเงินกองทุนสาธารณะ และเกี่ยวกับเงินซึ่งจ่ายให้แก่ผู้ที่ไม่ได้ทำตามเงื่อนไขในการสะสมซึ่งกำหนดไว้ในการจ่ายบำนาญตามปกติ

2. สิทธิที่จะได้รับเงินชดเชยการเสียชีวิตของบุคคลไร้รัฐซึ่งเป็นเหตุมาจากการบาดเจ็บในการทำงานหรือจากโรคจากการประกอบอาชีพจะไม่ได้รับผลกระทบจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ได้รับผลประโยชน์พำนักอยู่นอกอาณาเขตของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา

3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องอำนวยความสะดวกจากการตกลงที่มีระหว่างตนให้แก่บุคคลไร้รัฐหรือที่ทำในภายภาคหน้า เกี่ยวกับการดำรงไว้ซึ่งสิทธิที่ได้รับมาและสิทธิที่จะได้รับเกี่ยวกับประกันสังคม เฉพาะเงื่อนไขที่บังคับใช้กับคนสัญชาติของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาในความตกลงดังกล่าว
4. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะพิจารณาด้วยความเมตตาที่จะอำนวยความสะดวกอันเกิดจากข้อตกลงอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันนี้แก่บุคคลไร้รัฐมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในกรณีที่ข้อตกลงดังกล่าวใช้บังคับระหว่างรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาและรัฐที่ไม่ได้ทำสัญญา

หมวดที่ 5: มาตรการบริหาร

มาตรา 25

ความช่วยเหลือจากด้านบริหาร

1. เมื่อการใช้สิทธิตามปกติของบุคคลไร้รัฐต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในต่างประเทศซึ่งไม่อาจเข้าถึงหน่วยงานดังกล่าวได้ รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาที่บุคคลนั้นพำนักอยู่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นั้นโดยเจ้าหน้าที่ของตน
2. หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ตามที่กล่าวถึงในวรรค 1 จะต้องส่งหรือจัดให้มีการจัดส่งเอกสารหรือคำรับรองต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลของตนไปยังบุคคลไร้รัฐนั้นตามปกติเช่นเดียวกับที่จัดส่งให้บุคคลต่างด้าวโดยหรือผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น
3. เอกสารหรือคำรับรองต่างๆ ที่จัดส่งให้ผู้นั้นจะใช้แทนเอกสารราชการที่จัดส่งให้กับบุคคลต่างด้าวโดยหรือผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นและจะต้องได้รับความเชื่อถือเมื่อไม่มีข้อพิพาทเป็นอย่างอื่น
4. เว้นในกรณีที่น่าจะให้ผลปฏิบัติพิเศษต่อผู้ยากไร้ บริการต่างๆ ซึ่งกล่าวไว้ ณ ที่นี้ อาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้ แต่ค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะเรียกเก็บได้ในอัตราสมควรและสมสัดส่วนกับอัตราที่เรียกเก็บจากคนสัญชาติของรัฐสำหรับบริการที่คล้ายคลึงกัน
5. บทบัญญัติในมาตรานี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อมาตรา 27 และ 28

มาตรา 26

อิสรภาพในการเคลื่อนย้าย

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะให้บุคคลไร้รัฐซึ่งอยู่ในอาณาเขตตนโดยชอบด้วยกฎหมายได้รับสิทธิที่จะเลือกที่อยู่อาศัยและเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายในอาณาเขตของรัฐ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับซึ่งใช้กับคนต่างด้าวโดยทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน

มาตรา 27

เอกสารแสดงตน

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องออกเอกสารแสดงตนแก่บุคคลไร้รัฐภายในอาณาเขตของตน ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มียกเอกสารเดินทางที่สามารถใช้ได้

มาตรา 28

เอกสารเดินทาง

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องออกเอกสารเดินทางแก่บุคคลไร้รัฐซึ่งอยู่ในอาณาเขตของรัฐนั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อวัตถุประสงค์ในการเดินทางภายนอกอาณาเขตของรัฐนั้น เว้นเสียแต่ว่าจะทำได้เนื่องจากเหตุผลด้านความมั่นคงแห่งชาติหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ข้อบัญญัติของกำหนดรายการของอนุสัญญานี้จะนำมาใช้กับเอกสารดังกล่าว รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจจะออกเอกสารเดินทางที่ว่านี้แก่บุคคลไร้รัฐภายในอาณาเขตรัฐ รัฐจะพิจารณาด้วยความเมตตาในการออกเอกสารเดินทางเช่นว่านี้แก่บุคคลไร้รัฐที่อยู่ในอาณาเขตรัฐซึ่งไม่สามารถได้รับเอกสารเดินทางจากประเทศที่ตนมีถิ่นพำนักโดยชอบด้วยกฎหมาย รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องออกเอกสารแสดงตนแก่บุคคลไร้รัฐผู้ใดก็ตามในอาณาเขตของตนซึ่งไม่สามารถรับเอกสารเดินทางที่ใช้ได้การได้

มาตรา 29

ภาษีเงินได้ของแผ่นดิน

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะไม่เรียกเก็บอากร เงินอันพึงชำระหรือภาษีในลักษณะใดก็ตามจากบุคคลไร้รัฐไม่ว่าในรูปแบบอื่นใดหรือสูงกว่าที่เรียกเก็บจากคนสัญชาติของรัฐในสถานการณ์คล้ายคลึงกัน
2. ความในวรรคหนึ่งข้างต้นไม่ตัดสิทธิในการประยุกต์กฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ กับบุคคลไร้รัฐเช่นเดียวกับที่ใช้กับคนต่างด้าว ในเรื่องการเรียกเก็บเงินอันพึงชำระซึ่งเกิดจากการออกเอกสารราชการต่างๆ รวมทั้งหนังสือแสดงตน

มาตรา 30

การโอนทรัพย์สิน

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องอนุญาตตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐให้บุคคลไ้รัฐโอนสินทรัพย์ซึ่งได้นำเข้ามาอาณาเขตของตนไปยังอีกประเทศหนึ่งซึ่งยอมรับให้มีการตั้งถิ่นฐาน
2. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องพิจารณาด้วยความเมตตาในคำขออนุญาตโอนสินทรัพย์ของบุคคลไ้รัฐซึ่งจำเป็นในการตั้งถิ่นฐานอีกประเทศหนึ่งซึ่งได้ยอมรับตนไม่ว่าสินทรัพย์เหล่านั้นจะอยู่ที่ใด

มาตรา 31

การขับไล่

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะไม่ขับไล่บุคคลไ้รัฐที่อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายในอาณาเขตแดนแห่งรัฐเว้นแต่ด้วยเหตุผลความมั่นคงของชาติและความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. การขับไล่บุคคลไ้รัฐดังกล่าวจะดำเนินการได้ด้วยการตัดสินใจที่เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายเท่านั้นเว้นเสียแต่ว่า เป็นเหตุผลบังคับด้านความปลอดภัยของชาติ บุคคลไ้รัฐจะต้องได้รับอนุญาตให้ยื่นหลักฐานเพื่อพิสูจน์ตัวเองและเพื่ออุทธรณ์และให้มีตัวแทนเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้มีอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานผู้มีอำนาจ
3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องอนุญาตให้บุคคลไ้รัฐมีเวลาพอสมควรในการแสวงหาการเข้าเมืองตามกฎหมายให้เข้าไปอยู่ในประเทศอื่น รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องสงวนสิทธิที่จะใช้มาตรการภายในบางประการในระหว่างช่วงเวลานั้นตามที่เห็นจำเป็น

มาตรา 32

การแปลงสัญชาติ

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องอำนวยความสะดวกเท่าที่ทำได้ในการทำให้บุคคลไ้รัฐมีความผสมกลมกลืนและในการแปลงสัญชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะรีบเร่งกระบวนการแปลงสัญชาติและลดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆที่จะเกิดจากกระบวนการนั้นเท่าที่ทำได้

หมวดที่ 6: ข้อกำหนดสุดท้าย

มาตรา 33

รายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายภายในประเทศ

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะแจ้งให้เลขาธิการสหประชาชาติทราบถึงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งรัฐอาจดำเนินการเพื่อบังคับใช้อนุสัญญานี้

มาตรา 34

การระงับข้อพิพาท

ข้อพิพาทใดๆ ระหว่างรัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ที่เกี่ยวกับการตีความหรือการบังคับใช้ซึ่งไม่สามารถระงับได้โดยวิธีอื่นๆ จะต้องให้ส่งไปยังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยการร้องขอของรัฐคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

มาตรา 35

การลงนาม การให้สัตยาบัน และการภาคยานุวัติ

1. อนุสัญญานี้เปิดให้ลงนาม ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 1955
2. จะเปิดให้ลงนามในนามของ
 - (a) รัฐสมาชิกใดๆ ของสหประชาชาติ
 - (b) รัฐอื่นๆ ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ และ
 - (c) รัฐใดๆ ซึ่งได้รับเชิญให้ลงนามหรือลงนามในอนุสัญญาซึ่งระบุโดยสมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติ

3. จะต้องได้รับการให้สัตยาบันและสัตยาบันสารจะต้องเก็บรักษาไว้ที่เลขาธิการสหประชาชาติ
4. อนุสัญญานี้จะเปิดเพื่อการภาคยานุวัติโดยรัฐที่อ้างในวรรค 2 ของมาตรานี้ การภาคยานุวัติจะมีผลเมื่อมีการส่งมอบภาคยานุวัติสารไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ

มาตรา 36

ขอบเขตพื้นที่การบังคับใช้อนุสัญญา

1. รัฐใดเมื่อลงนาม ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติ อาจประกาศให้อนุสัญญานี้มีผลครอบคลุมทั่วหรืออาณาเขตใดๆ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คำประกาศนี้ให้ผลเมื่ออนุสัญญาใช้บังคับกับรัฐนั้น
2. ภายหลังจากการบังคับใช้อนุสัญญาเมื่อไหร่ก็ตาม จะต้องแจ้งต่อเลขาธิการสหประชาชาติซึ่งจะมีผลจากวันที่เก้าสิบหลังวันที่เลขาธิการสหประชาชาติได้รับคำบอกกล่าวนั้น หรือจากวันที่อนุสัญญาได้ถูกบังคับใช้กับรัฐที่ตั้งกล่าว แล้วแต่สิ่งใดจะเกิดขึ้นก่อนหลัง
3. ในส่วนที่เกี่ยวกับอาณาเขตที่อนุสัญญานี้ยังไม่ได้มีผลบังคับใช้ในเวลาที่ลงนาม ให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติ แต่ละรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ในการดำเนินการขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อบังคับใช้อนุสัญญานี้ไปยังอาณาเขตของตน ด้วยความยินยอมของรัฐบาลของรัฐนั้นด้วยเหตุผลทางรัฐธรรมนูญตามความจำเป็น

มาตรา 37

ข้อกำหนดว่าด้วยสหพันธรัฐ

ในกรณีของสหพันธรัฐหรือรัฐซึ่งไม่ใช่เอกราช ให้ใช้บทบัญญัติดังต่อไปนี้

- (a) ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตราต่างๆ ของอนุสัญญานี้ ซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติแห่งสหพันธรัฐ ให้ความผูกพันของรัฐบาลสหพันธรัฐเป็นเช่นเดียวกันกับภาคีซึ่งไม่ใช่สหพันธรัฐ

- (b) ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตราต่างๆ ของอนุสัญญาฯ ซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจกฎหมายแห่งมลรัฐ จังหวัดหรือมณฑล ซึ่งไม่ผูกพันตามระบบรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐที่จะดำเนินการทางกฎหมาย ให้รัฐบาลสหพันธรัฐแจ้งมาตราเหล่านั้นโดยการทำความแนะนำเพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของมลรัฐ จังหวัด หรือมณฑลในโอกาสแรกทำได้
- (c) สหพันธรัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ โดยการร้องขอของรัฐภาคีอื่นๆ ผ่านทางเลขาธิการสหประชาชาติจะส่งคำแถลงด้านกฎหมายและการปฏิบัติของสหพันธรัฐและหน่วยที่ประกอบเป็นสหพันธรัฐของตน ซึ่งเกี่ยวกับบทบัญญัติใดบทบัญญัติหนึ่งโดยเฉพาะของอนุสัญญานับนี้ อันแสดงขอบเขตการมีผลบังคับแห่งบทบัญญัตินั้น ทั้งนี้ไม่ว่าโดยการดำเนินการทางกฎหมายหรือวิธีอื่น

มาตรา 38

ข้อสงวน

1. ณ เวลาที่ลงนาม ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติ รัฐใดๆ อาจตั้งข้อสงวนต่อมาตราต่างๆ แห่งอนุสัญญาได้ ยกเว้นมาตรา 1, 3, 4, 16 (1), 33, 36-46 ทั้งหมด
2. รัฐที่ตั้งข้อสงวนตามวรรค 1 แห่งมาตรานี้ อาจถอนข้อสงวนนั้นได้ในเวลาใดๆ โดยการแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติเพื่อให้เกิดผลบังคับใช้

มาตรา 39

การมีผลบังคับใช้

1. อนุสัญญานี้จะมีผลบังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่สัตยาบันสาร หรือภาคยานุวัติสารได้มีการส่งมอบ
2. ในกรณีซึ่งรัฐให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติอนุสารฉบับนี้ ภายหลังจากที่สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติสารได้ส่งไปเก็บรักษาแล้ว ให้อนุสัญญามีผลบังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่รัฐนั้นได้ส่งสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารไปเก็บ

มาตรา 40

การเพิกถอน

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจเพิกถอนอนุสัญญานี้ในเวลาใดๆ โดยแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ
2. การเพิกถอนจะมีผลต่อรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา เมื่อเวลาหนึ่งปีผ่านไปนับจากวันที่เลขาธิการสหประชาชาติได้รับแจ้งการเพิกถอน
3. รัฐใดซึ่งได้ประกาศหรือแจ้งตามมาตรา 36 อาจประกาศในเวลาใดๆ ภายหลังสามารถแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติว่าให้ระงับการบังคับใช้อนุสัญญาดังฉบับนี้ไปยังอาณาเขตนั้นภายในเวลาหนึ่งปีนับจากวันที่เลขาธิการได้รับคำบอกกล่าว

มาตรา 41

การแก้ไข

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจร้องขอให้มีการแก้ไขอนุสัญญานี้ในเวลาใดๆ โดยแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ
2. สมัชชาใหญ่สหประชาชาติจะแนะนำขั้นตอนหากมี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำร้องขอนั้น

มาตรา 42

การแจ้งโดยเลขาธิการสหประชาชาติ

เลขาธิการสหประชาชาติจะต้องรายงานแก่สมาชิกทั้งหมดของสหประชาชาติและทั้งที่มีใช้รัฐสมาชิกตามที่ระบุไว้ในมาตรา 35 ให้ทราบดังต่อไปนี้ คือ

- (a) การลงนาม การให้สัตยาบันและภาคยานุวัติตามมาตรา 35
- (b) การประกาศและการแจ้งตามมาตรา 36
- (c) การสงวนและการถอนข้อสงวนตามมาตรา 38
- (d) วันที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้ตามมาตรา 39
- (e) การเพิกถอนและการบอกกล่าวตามมาตรา 40
- (f) การร้องขอเพื่อการแก้ไขตามมาตรา 41

โดยความสุจริต ผู้ที่ลงชื่อข้างท้าย ตามที่ได้รับมอบอำนาจอย่างถูกต้อง ได้ลงชื่อ
อนุสัญญาในนามของรัฐบาลตน

ทำขึ้น ณ นครนิวยอร์ก วันที่สี่สิบแปด เดือนกันยายน หนึ่งในพันเก้าร้อยห้าสิบสี่ ในเอกสาร
ฉบับเดียว โดยให้ถือข้อความในภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสและสเปนเป็นบทหลักฐานเท่า
เทียมกัน ให้เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานบรรณสารของสหประชาชาติ และให้ส่งฉบับ
ซึ่งรับรองว่าถูกต้องไปยังสมาชิกสหประชาชาติ และรัฐที่มีใ้ช้สมาชิกตามมาตรา 35

กำหนดรายการ

วรรค 1

1. เอกสารเดินทางที่อ้างถึงในมาตรา 28 ของอนุสัญญานี้จะต้องระบุว่า ผู้ถือเอกสารคือบุคคลใดรัฐภายใต้เงื้อมมือของอนุสัญญา 28 กันยายน ค.ศ. 1954
2. จะต้องจัดทำเอกสารอย่างน้อยสองภาษา หนึ่งในนั้นจะต้องเป็นภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส
3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องพิจารณาความต้องการในการรับรองรูปแบบเอกสารเดินทางที่แนบมานี้

วรรค 2

ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่มีอยู่ในประเทศผู้ออกเอกสาร เด็กอาจรวมอยู่ในเอกสารเดินทางของผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่บุคคลอื่น ในสถานการณ์ยกเว้น

วรรค 3

ค่าธรรมเนียมในการออกเอกสารจะต้องไม่สูงกว่าอัตราต่ำสุดของค่าธรรมเนียมที่คิดต่อหนังสือเดินทางของคนสัญชาติ

วรรค 4

ในกรณีพิเศษหรือกรณียกเว้น จะต้องดำเนินการจัดทำเอกสารให้ใช้การได้ในประเทศต่างๆ จำนวนมากเท่าที่จะทำได้

วรรค 5

เอกสารจะต้องใช้การได้ไม่ต่ำกว่าสามเดือนและไม่เกินสองปี

วรรค 6

1. การต่ออายุหรือการขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสารขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ออกเอกสาร ตราบเท่าที่ผู้ถือเอกสารเดินทางไม่ได้ตั้งถิ่นฐานถูกต้องตามกฎหมายในเขตแดนอื่นและพำนักโดยชอบด้วยกฎหมายในเขตแดนของหน่วยงานดังกล่าว การออกเอกสารใหม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานผู้ออกเอกสารฉบับที่แล้วภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน
2. เจ้าหน้าที่สถานทูตหรือสถานกงสุลอาจมีอำนาจในการขยายระยะเวลาการใช้งานเอกสารเดินทางที่ออกโดยรัฐบาลของตนในระยะเวลาไม่เกินหกเดือน
3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจพิจารณาด้วยความอนุเคราะห์ในการต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสารเดินทางหรือออกเอกสารใหม่ให้กับบุคคลไร้รัฐที่ไม่ได้พำนักในเขตแดนของตนโดยชอบด้วยกฎหมายอีกต่อไปซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่สามารถได้รับเอกสารเดินทางจากประเทศที่ตนพำนักอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

วรรค 7

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจรับรองความถูกต้องของเอกสารเดินทางที่ออกตามบทบัญญัติในมาตรา 28 แห่งอนุสัญญานี้

วรรค 8

หน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศที่บุคคลไร้รัฐปรารถนาจะเดินทางเข้าไปจะต้องติดตามการตรวจลงตรา (visa) ในเอกสารที่บุคคลนั้นถือ หากเตรียมการที่จะตอบรับบุคคลนั้น และหากกำหนดให้ต้องมี การตรวจลงตรา

วรรค 9

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องดำเนินการออกการตรวจลงตราประเภทคนเดินทางผ่าน (Transit Visa) แก่บุคคลไร้รัฐผู้ได้รับการตรวจลงตราสำหรับการเข้าเขตแดนของประเทศจุดหมายปลายทางสุดท้าย
2. อาจปฏิเสธการออกการตรวจลงตราประเภทคนเดินทางผ่านดังกล่าวในกรณีเดียวกับการปฏิเสธการตรวจลงตราสำหรับบุคคลต่างด้าวอื่น

วรรค 10

ค่าธรรมเนียมสำหรับการออกการตรวจลงตราการออกจากประเทศ การเข้าประเทศ หรือเดินทางผ่านราชอาณาจักรจะต้องไม่สูงกว่าอัตราค่าสุดของค่าธรรมเนียมสำหรับ หนังสือเดินทางของชาวต่างชาติ

วรรค 11

เมื่อบุคคลไร้รัฐดำเนินการพำนักโดยชอบด้วยกฎหมายในเขตแดนของรัฐอื่นที่เป็นภาคี แห่งอนุสัญญา ความรับผิดชอบในการออกเอกสารใหม่แก่บุคคลไร้รัฐจะต้องมีผลบังคับ ภายใต้อัตราค่าและเงื่อนไขของมาตรา 28 โดยหน่วยงานผู้มีอำนาจของเขตแดนนั้น

วรรค 12

หน่วยงานผู้ออกเอกสารใหม่จะต้องเก็บเอกสารเก่าและจะต้องคืนเอกสารนั้นยังประเทศ ที่ออกเอกสาร หากระบุไว้ในเอกสารว่าต้องดำเนินการส่งคืน มิฉะนั้นจะต้องดำเนินการ เก็บและยกเลิกเอกสารนั้น

วรรค 13

1. เอกสารการเดินทางที่ออกตามมาตรา 28 ของอนุสัญญานี้จะต้องกำหนดให้ผู้ถือสา มารถเดินทางกลับเข้าเขตแดนของรัฐที่ดำเนินการออกเอกสารเมื่อใดก็ตามในช่วงเวลา ที่เอกสารใช้การได้ เว้นเสียแต่ว่าระบุข้อความเป็นอย่างอื่น ระยะเวลาที่ผู้ถือเอกสาร เดินทางกลับเข้าประเทศที่ทำการออกเอกสารจะต้องไม่ต่ำกว่าสามเดือนไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ยกเว้นกรณีประเทศที่บุคคลไร้รัฐต้องการเดินทางไม่ได้มีการระบุในเอกสารเดิน ทางตามสิทธิการกลับเข้าประเทศ

2. ตามบทบัญญัติของวรรคย่อยก่อนหน้า รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาอาจกำหนดให้ผู้ถือ เอกสารปฏิบัติตามระเบียบการตามที่ระบุไว้ว่าด้วยการเดินทางออกหรือกลับเข้ามาใน เขตแดน

วรรค 14

ภายใต้อัตราค่าของวรรค 13 เท่านั้น บทบัญญัติของข้อกำหนดรายการนี้ไม่ส่งผลต่อ กฎหมายและข้อบังคับที่กำกับเงื่อนไขของการรับหรือ การเดินทางผ่านประเทศ การ พำนักและการตั้งถิ่นฐานใน และเดินทางออกจากเขตแดนของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา

วรรค 15

ทั้งการออกเอกสารหรือการเข้าประเทศที่ดำเนินการจากนั้นไม่ได้กำหนดหรือส่งผลต่อประเทศของผู้เอกสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับสัญชาติ

วรรค 16

การออกเอกสารไม่ได้เพิกถอนสิทธิแก่ผู้ถือจากความคุ้มครองของสถานทูตและสถานกงสุลของประเทศที่ออกเอกสาร และไม่ได้เป็นเหตุผลต่อรัฐในการละเลยสิทธิในการคุ้มครอง

ภาคผนวก
รูปแบบของเอกสารเดินทาง

แนะนำให้ออกเอกสารอยู่ในรูปแบบหนังสือเล่มเล็ก (ประมาณ 15 x 10 เซนติเมตร) และให้พิมพ์ออกมาในลักษณะที่สามารถตรวจพบการลบหรือเปลี่ยนแปลงโดยสารเคมีหรือวิธีการอื่นๆ ได้โดยง่ายและให้มีการพิมพ์คำว่า “อนุสัญญา 28 กันยายน ค.ศ. 1954” ซ้ำๆ กันในแต่ละหน้าในภาษาของประเทศที่ออกหนังสือ

(หน้าปกหนังสือเล่มเล็ก)

เอกสารเดินทาง

(อนุสัญญา 28 กันยายน ค.ศ. 1954)

เลขที่.....

(1)

เอกสารเดินทาง

(อนุสัญญา 28 กันยายน ค.ศ. 1954)

วันที่หมดอายุของเอกสาร

เว้นแต่จะได้รับการต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสาร

นามสกุล

ชื่อ

จำนวนเด็กที่เป็นผู้ติดตาม.....คน

1. เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ถือได้มีเอกสารเดินทางที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทางของคนสัญชาติเท่านั้น การออกเอกสารฉบับนี้เป็นไปอย่างไม่มีอคติและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสัญชาติของผู้ถือ

2. ผู้ถือได้รับอนุญาตให้เดินทางกลับเข้า.....

[ระบุชื่อประเทศของหน่วยงานผู้ออกเอกสาร] ภายในหรือก่อนวันที่.....

เว้นแต่จะได้รับการระบุในภายหลัง [ระยะเวลาที่ผู้ถือได้รับอนุญาตให้เดินทางกลับต้องไม่ต่ำกว่าสามเดือน ยกเว้นกรณีประเทศที่บุคคลไว้รัฐต้องการเดินทางไม่ได้มีการระบุในเอกสารเดินทางตามสิทธิการกลับเข้าประเทศ]

3. หากผู้ถือดำเนินการพำนักในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศผู้ออกเอกสารฉบับปัจจุบัน หากผู้ถือมีเจตนาจะเดินทางอีกครั้ง ให้ผู้ถือยื่นคำขอต่อหน่วยงานผู้มีอำนาจของประเทศที่ผู้ถือพำนักเพื่อให้มีการออกเอกสารใหม่ [เอกสารเดินทางฉบับเก่าจะถูกลบโดยหน่วยงานผู้ออกเอกสารฉบับใหม่และดำเนินการส่งคืนไปยังหน่วยงานผู้ออกเอกสารฉบับเก่า]⁽¹⁾

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(2)

สถานที่เกิดและวันเกิด

อาชีพ.....

ที่พำนักปัจจุบัน.....

นามสกุลก่อนสมรสและชื่อของภรรยา*

.....

นามสกุลและชื่อของสามี*

.....

รายละเอียด

ส่วนสูง.....

สีผม.....

สีตา.....

จมูก.....

รูปหน้า.....

สีผิว.....

ดำหนิ.....

เด็กผู้ติดตาม

ชื่อ ชื่ออื่นๆ สถานที่และวันเกิด เพศ

.....

.....

.....

*ข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้อง ให้ขีดฆ่า

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(1) การใส่ข้อความที่อยู่ในวงเล็บเป็นไปตามที่รัฐบาลเห็นสมควร

(3)

ภาพถ่ายของผู้ถือและตราประทับของหน่วยงานที่ออกเอกสาร
ลายนิ้วมือของผู้ถือ (ถ้าจำเป็น)

ลายมือชื่อผู้ถือ

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(4)

1. เอกสารฉบับนี้มีผลใช้ได้ในประเทศดังต่อไปนี้

.....

2. เอกสารที่ประกอบในการออกเอกสารฉบับนี้ มีดังนี้

.....

ออกให้ที่

วันที่

ลายมือชื่อและตราประทับของหน่วยงาน
ที่ออกเอกสาร

ค่าธรรมเนียมที่ชำระ:

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(5)

การต่ออายุหรือการขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสาร

ค่าธรรมเนียมที่ชำระ: เริ่มมีผลวันที่

ถึงวันที่

ที่

วันที่

ลายมือชื่อและตราประทับของหน่วยงาน
ที่ต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งาน
ของเอกสาร

การต่ออายุหรือการขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสาร

ค่าธรรมเนียมที่ชำระ: เริ่มมีผลวันที่

ถึงวันที่.....
ที่..... วันที่.....
ลายมือชื่อและตราประทับของหน่วยงาน
ที่ต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งาน
ของเอกสาร

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(6)

การต่ออายุหรือการขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสาร

ค่าธรรมเนียมที่ชำระ: เริ่มมีผลวันที่.....
ถึงวันที่.....
ที่..... วันที่.....
ลายมือชื่อและตราประทับของหน่วยงาน
ที่ต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งาน
ของเอกสาร

การต่ออายุหรือการขยายระยะเวลาการใช้งานของเอกสาร

ค่าธรรมเนียมที่ชำระ: เริ่มมีผลวันที่.....
ถึงวันที่.....
ที่..... วันที่.....
ลายมือชื่อและตราประทับของหน่วยงาน
ที่ต่ออายุหรือขยายระยะเวลาการใช้งาน
ของเอกสาร

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

(7-32)

การตรวจลงตรา (วีซ่า)

การตรวจลงตราต้องปรากฏชื่อผู้ถือเอกสารทุกครั้ง

(เอกสารฉบับนี้มี 32 หน้า ไม่รวมหน้าปก)

UNHCR
The UN Refugee Agency

จัดทำโดย

UNHCR

P.O. Box 2500

1211 Geneva 2

Switzerland

www.unhcr.org